

БЕЛАРУСКИ УНІВЕРСІТЭТ

Газета Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, 25 лістапада 1999 года, чацвер, № 18 (1810)

СУСТРЭЧЫ

Чэхія і Беларусь: знайдзіце адрозненні

11 лістапада гэтага года перад студэнтамі аддзялення міжнароднага турызму факультэта міжнародных адносін БДУ выступіў Часовы павераны ў справах Чэшскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь спадар Алеш Фойцік. У форме імправізаванай лекцыі чэшскі павераны раскажаў пра развіццё сваёй краіны ў апошнія гады, закрануўшы акрамя турыстычнага бізнесу шматлікія пытанні палітычнага, эканамічнага і сацыяльнага зместу.

Напрыканцы сустрэчы высокі госць адказаў на пытанні прысутных.

Чэхія зараз з'яўляецца ўзорным прыкладам паспяховага пераходу краіны былога сацыялістычнага лагера да заходняй мадэлі рыначнай эканомікі. Дзяржавай выдана больш як 1,5 мільёна ліцэнзій прыватным асобам на права займацца прадпрымальніцтвам. Гэта значыць, што кожная трэця чэшская сям'я задзейнічана ў малым ці сярэднім бізнесе. У ходзе прыватызацыі манополі знішчаны, дзяржава кантралюе толькі асобныя, стратэгічна важныя галіны эканомікі. Чэшская Рэспубліка лічыцца ў Еўропе краінай, прывабнай для інвестыцыі. Як вынік прадуманай палітыкі: у мінулым годзе адзін толькі турыстычны бізнес прынёс у эканоміку Чэхіі 4 мільярды долараў ЗША. У пачатку 90-х Чэхія была апутана тэлефоннымі прыватнасцямі — сёння ў краіне мільён сотовых тэлефонаў. Гэта выразныя сімптомы прагрэсу.

Пэўна, капіталістычная сістэма мае і свае недахопы, напрыклад, адсутнасць сацыяльных праграм?

— Капіталізм, сацыялізм — не думаю, што зараз можна аперываваць такімі тэрмінамі, — гаворыць спадар Фойцік. — Бо зараз ва ўсім свеце капіталізм мае столькі сацыялістычных рысаў, колькі не мае і сам сацыялізм.

— Пэўна ж, — працягвае ён, — вас дужа цікавіць адно такое пытанне: чаму Чэхія далучылася да НАТА. Што нам за гэта абяцалі і чым мы павінны былі ахвяраваць. Я хачу канкрэтна назваць вам, што гэта дало нашай краіне. Гэта дало нам прыток вялікай колькасці крэдытаў, прычым на вельмі нізкіх працэнтных стаўках, прыток новых тэхналогій і тэхнікі, і, самае галоўнае, гэта інтэгрвала нас у сістэму краін Еўропы. У свой час мы згубілі 50 гадоў. Зараз жадаем вярнуцца ў Еўропу. Чаму? Таму што за гэты тэрмін выявілася, што сацыяльна-палітычная і эканамічная сістэмы Захаду лепшыя. Рыначная эканоміка не падабаецца толькі тым, хто не ўмее альбо не хоча нічога рабіць. І мы павінны цяпер ахвяраваць меншым дзеля таго, каб атрымаць большае. Ведаеце, хто нічога не робіць, той нічога і не марнуе.

І прыйшлося ахвяраваць. Напрыклад, навучанне ў чэшскіх ВНУ да апошняга часу было платным. І толькі пачынаючы з наступнага навучальнага года студэнты, атрымаўшы праходны бал на экзаменах, будуць мець магчымасць вучыцца на бюджэтнай аснове. І наогул, адукацыйная сістэма Чэхіі вельмі жорсткая, параўнальна з беларускай. Кожны год у чэшскія пачатковыя школы прыходзяць каля 130 тысяч вучняў. Толькі 40 тысяч з іх, магчыма, атрымаюць вышэйшую

адукацыю. Астатнія адразу пасля школы ідуць працаваць, зарабляць сабе на жыццё.

Ахвяраваць прыйшлося і іншым. Вядома, што экспансія НАТА на ўсход мае не столькі палітычныя, колькі эканамічныя мэты. Краіны-новыя члены НАТА павінны выконваць шматлікія абавязальствы. Напрыклад, падтрымліваць сучасны ўзровень абарончага комплексу. Так, шэраг амерыканскіх і заходнееўрапейскіх кампаній, якія абслугоўваюць ваенныя патрэбы ўсіх краін НАТА, чакаюць ад новых членаў арганізацыі вялізныя заказы на мільёны долараў. Аднак пакуль гэтыя надзеі не спраўджаюцца: многія краіны-навабранцы не ў стане выдатковаць такія вялікія грошы на ваенную рэарганізацыю і ім прыходзіцца ўхіляцца ад выканання абавязальстваў. Хочаш-не хочаш, але да пэўнага часу навічкам у НАТА прыйдзеца пабыць на палажэнні "меншых братоў". Палітыка — хітрая і складаная рэч...

Алеш Фойцік называе Чэхію вельмі маленькай і вельмі адкрытай краінай. Мінімум 20 тысяч беларусаў прыязджаюць у Чэхію кожны год. У іх ёсць магчымасць параўнаць Чэхію з Беларуссю. Пахадзіць па мадэрных вуліцах сучаснай Прагі з зіхчачымі вывескамі, пасядзець у дагледжаным чыстым скверы каля Влтавы, дзе паднясуць шклянку піва з селядцом і бутэрбродамі, пагутарыць з лагоднымі разважлівымі чэхамі і адчуць іх упэўненасць у сваёй будучыні.

Неабходна адзначыць, што падобныя сустрэчы на факультэце міжнародных адносін наладжваюцца рэгулярна. Па словах загадчыка кафедры міжнароднага турызму Леаніда Міхайлавіча Гайдукевіча, на кафедры існуе традыцыя запрашаць на сустрэчы са студэнтамі супрацоўнікаў акрэдытаваных у Беларусі пасольстваў розных краін свету. Сапраўды, для студэнтаў вельмі важна атрымаваць інфармацыю пра сацыяльна-палітычныя, эканамічныя змены, якія адбываюцца ў свеце, асабліва ў сферы міжнароднага турызму, так бы мовіць, з першакрыніц.

Уладзімір СТАТКЕВІЧ

З НАГОДЫ

“Самы загадкавы” — дэкан

Дзевятнацатага лістапада на географічным факультэце БДУ на вечары, прысвечаным Міжнароднаму дню студэнта, падводзіліся вынікі конкурсу на лепшага выкладчыка па некалькіх намінацыях. І яны былі наступнымі: “Самым добрым” прызнаны вядомы ўсяму факультэту Р.А. Жмойдзяк, “Самым разумным” — выкладчыца курса фізічнай географіі свету М.В. Лаўрыновіч. У намінацыі “Самы вясёлы” дуэтам перамаглі браты —

М.В. Кухарчык і Ю.В. Кухарчык. “Самым прыгожым” выкладчыкамі на факультэце прызнаны: сярод жанчын — Т.А. Федарцова, сярод мужчын — Я.У. Марозаў. А “Самым загадкавым” выкладчыкам быў прызнаны дэкан факультэта, прафесар І.І. Пірожнік. Падчас уручэння граматы ён выказаў асабістыя адносіны да гэтай узнагароды:

— Я лічу, што кожны географ з'яўляецца загадкай не толькі для людзей, што знаходзяцца

вакол яго, але і для самога сябе. А падчас сесіі загадкавымі з'яўляюцца не толькі выкладчыкі для студэнтаў, але і студэнты для выкладчыкаў. Таму атрыманы дыплом я адношу не толькі на свой рахунак, але і на рахунак усяго факультэта.

Пасля ўручэння граматы адбыўся святочны канцэрт, падчас якога ва ўрачыстай абстаноўцы былі абвешчаны вынікі мінулагадняга чэмпіянату БДУ сярод першых

курсаў. З рук выкладчыка фізпадрыхтоўкі В.В. Харука факультэцкая футбольная каманда атрымала ў дадатак да ўручаных раней медалёў і ганаровы кубак.

Пасля канцэрта я даведаўся і аб афіцыйнай ацэнцы конкурсу выкладчыкаў сярод студэнтаў.

(І. Пірожнік, дэкан факультэта:

— Конкурсы такога кшталту — агульнапрынятая практыка ў шматлікіх навучальных установах свету. Вельмі часта ацэнка студэнтаў карэнным чынам уплывае

(Заканчэнне на стар. 2)

“Самы загадкавы” — дэкан

(Заканчанне. Пачатак на стар. 1)

на агульную ацэнку працы выкладчыка і ўлічваецца найменьшым. Колькасць намінацый нашага конкурсу была, магчыма, і вялікай, але той факт, што было атрымана больш за сто прапаноў, сведчыць аб высокай цікавасці студэнтаў да яго. Хацелася б бачыць падобныя конкурсы і па другіх напрамках дзейнасці, напрыклад, на званне лепшага кіраўніка практыкі.

Ну а мы, адсвяткаваўшы Дзень студэнта, усё больш набліжаемся да сесіі — да перыяду, калі можна правесці сябе.

Гэта рыса, якая падводзіць вынікі працы на працягу семестра. Сесія дазваляе студэнту даказаць перш за ўсё сабе, што вывучыў нешта новае, атрымаў новыя веды, а выкладчыкі будуць рады вашаму поспеху, бо гэта азначае, што іх лекцыі не прайшлі дарма, знайшлі водгук сярод слухачоў. Але да сесіі будуць яшчэ такія святы, як Каляды, Новы год. Таму, карыстаючыся момантам, я хачу павіншаваць студэнтаў і з гэтымі ўсеагульна любімымі святамі. Лічба 2000 утрымлівае двойку і шмат нулёў, але я жадаю, каб гэтых лічбаў не было ў вашых залікоў-

ках, а ў новым годзе поспех стаў вашым пастаянным спадарожнікам. Няхай ён будзе не менш прадукцыйны, чым гэты. Больш вам радасці і ўдачы і менш расчараванняў.

А М.В. Кухарчык, намеснік дэкана па вучэбнай і выхаваўчай рабоце, згадзіўся выказаць свае меркаванні наконт перамогі разам з братам у намінацыі “Самы вясёлы”:

— Па-першае, я лічу, што студэнты вельмі небесстаронна адносяцца да майго сямейства (усміхаецца). Акрамя гэтага, я даволі адкрыты чалавек і вельмі часта пераносу асабістыя стану-

чыя эмоцыі на студэнтаў. А конкурсы такія вельмі добрыя, бо дазваляюць выкладчыкам даведацца пра думкі студэнтаў аб сабе. Гэта цудоўна з пункту гледжання свабодных, без фамільярнасцяў, зносін паміж людзьмі — гэта вельмі збліжае. І мне, як любому іншаму чалавеку, было вельмі прыемна перамагчы і атрымаць узнагароду. Цяпер ніяк не магу дачакацца конкурсу карыкатур.

Завяршылася ж мерапрыемства да Дня студэнта святочнай дыскатэкай.

Вадзім ЗУБРЫЦКІ,
інфармацыйны сектар
маладзёжных арганізацый
геафака

СПОРТПЛЯЦОЎКА

НАШЫ ГРАВІКІ — НАЙМАЦНЕЙШЫЯ

Гравікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ўжо ў каторы раз выйгралі чэмпіянат Рэспублікі ў камандным першынстве.

Сярод нашых хлапцоў з’явілася два новых майстры спорту. У вазе да 70 кг фізікультурнаму Сяргею Гаркушу яго майстарскі вынік дазволіў заняць толькі трэцяе месца. А вось другі наш навааспечаны майстра спорту першакурснік таго ж фізфака Алег Сагадзін стаў першым у вагавай катэгорыі да 75 кг. Прычынам перада таленавітым студэнтам не ўтрымаліся два рэкорды рэспублікі: у штуршку і ў суме.

А далей усё як і заўжды: 80 кг — вярнуў сабе тытул першага трэцякурснік юрфака Аляксей Воўк, 90 кг — другі пяцікурснік фізфака Алег Шчур, 100 кг — першы нелепераможны выпускнік гістарычнага факультэта Алег Сямёнаў, звыш 100 кг — другі пяцікурснік факультэта міжнародных адносін Андрэй Атрашкевіч.

У абсалютнай катэгорыі, як ужо склалася за апошні час, наш Аляксей Воўк толькі трэці.

А ў бліжэйшых планах нашых універсітэцкіх волатаў Алега Сагадіна і Алякса Ваўка выступленне на першынстве свету, адкуль хлопцы маюць вялікую верагоднасць вярнуцца з медалямі.

НЕ АДСТАЛІ І ДЗЮДАІСТЫ

На Спартакіядзе вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь зборная Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта пад кіраўніцтвам трэнера Брыткова выступілі даволі моцна.

Мужчынская зборная заняла першую агульнакаманднае месца, а жаночая — трэцяе. Прызавыя месцы занялі: чацвёртакурснік юрфака Андрэй Паўлючэнка — першае, ён жа стаў другім у абсалютнай катэгорыі, другакурснік юрфака Сяргей Шундзікаў — трэцяе месца, другакурсніца геофака Наталія Зубік — трэцяе месца, другакурсніца факультэта прыкладнай матэматыкі і інфарматыкі Наталія Гадзіна — трэцяе месца.

Вольга КУЛІКОВА

А Ё НАС! А Ё ВАС?

Адной з навін у галіне інфармацыі на геофаку і яшчэ адным падарункам да Дня студэнта стаў выхад першага нумара факультэцкай газеты “Месца нуля”. Выйшла яна на правах унутранага карыстання, і ўжо ў першы дзень з’яўлення выклікала цікавасць у чытачоў. Чаму?

Па-першае, гэта непалітычная газета. Яна выйшла пад лозунгам “Жыве геофак!”. Ля вытокаў ідэі “Месца нуля” стаяла група энтузіястаў, якія самі падбіралі матэрыялы, самі знайшлі магчымасці выдаць тыраж першага нумара. Такім чынам, не просячы ні ў каго сродкаў і даламогі, студэнты ажыццявілі сваю ўласную ініцыятыву.

Аднак не толькі гэтым цікавая газета. Яна мае прывабны знешні выгляд, добрыя фотаздымкі. Але самым цікавым з’яўляецца змест газеты, бо матэрыялы падобныя вельмі разнапланавыя. Калі на першай старонцы аўтары газеты змясцілі своеасаблівую праграму дзеянняў у артыкуле “Замест прадмовы”, то ўжо на другой старонцы рубрыка “The best belarussian people” распавядае пра аднаго са знакамітых

шых навукоўцаў Беларусі Ігната Дамейку. Гэты наш зямляк праявіў сябе ў шматлікіх галінах навукі, адкрыў знакамтыя на ўвесь свет радовішчы чылійскай селітры, золата, садзейнічаў станаўлен-

ню іншых ён паказваецца перш за ўсё як навуковец.

Цікавая знаходка — рубрыка “Дзубой”. Тут спачатку друкуюцца пытанні, зададзеныя гасцям рубрыкі — студэнтам, якіх добра

варыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны — Антона Шкарубы (рубрыка “Меркаванні”), інфармацыя пра Беларускае географічнае таварыства.

Не абышлі ўвагай аўтары і ўжо мінулою падзею, якая, аднак, надоўга запомніцца ўсім жыхарам інтэрната № 2 — пажар. Матэрыял пра яго — “Падзея” — змешчаны ў рубрыцы “Internat” на сёмай старонцы. А напрыканцы чытачам прапануецца “страшылка” “Паводле Стывена Кінга”.

Як вы маглі пераканацца, “Месца нуля” паказала сябе сапраўды геофакаўскай, сапраўды студэнцкай газетай. У ёй ёсць сатыра і гумар, узнікаюцца актуальныя праблемы, даецца цікавая і карысная інфармацыя. Таму толькі застаецца падзякаваць аўтарам газеты за добрае выданне, пажадаць надалей захоўваць высокую якасць матэрыялаў і афармлення і не спыняцца на дасягнутым. “Будзьма разам!”.

Вадзім ЗУБРЫЦКІ,
інфармацыйны сектар
маладзёжных арганізацый
геафака

Студэнцкая ініцыятыва

ню Чылійскага ўніверсітэта. Яго заслугі былі высока ацэнены народам Чылі — Дамейку нададзена званне нацыянальнага героя гэтай краіны, а ў цэнтры Сант’яга яму да гэтага часу стаіць помнік. Гэта вядомыя амаль усім факты, частка якіх таксама прыведзена ў артыкуле. Вялікая ўвага надаецца і прыватнаму жыццю Ігната, а таксама абставінам, якія прывялі яго ў замежжа. Наш зямляк прадстаўлены ў артыкуле перш за ўсё як звычайны чалавек, што таксама з’яўляецца адметнай рысай гэтага матэрыялу пра Дамейку, бо

ведаюць на факультэце, а потым даюцца іх адказы. Матэрыял падаецца без усялякіх каментарыяў і змяненняў з боку рэдакцыі (гавару аб гэтым з усёй адказнасцю, бо сам быў адным з запрошаных і меў магчымасць параўнаць дадзеныя і надрукаваныя адказы).

Выступілі аўтары газеты і яе сацыёлагі. На старонках газеты з’явіліся вынікі апытанняў на дзве тэмы: “Летнія вакацыі” і “Што для студэнта музыка?”. Змешчаны таксама “Маналог аб мове” кіраўніка студэнцкай суполкі Та-

У БІЁЛАГАЎ – СВЯТА

**24 ЛІСТАПАДА 1999 ГОДА
СПОЎНІЛАСЯ 90 ГАДОЎ З ДНЯ
НАРАДЖЭННЯ ВЯДОМАГА
ВУЧОНАГА І ПЕДАГОГА ПАЎЛА
РЫГОРАВІЧА ПЯТРОВІЧА.**

Амаль уся працоўная дзейнасць Паўла Рыгоравіча звязана з біялагічным факультэтам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, дзе ён адпрацаваў каля 50 гадоў, займаючы пасады дацэнта, загадчыка кафедры, дэкана. Павел Рыгоравіч нарадзіўся ў сялянскай сям'і ў вёсцы Лучнікі, што пад Слуцкам. Пасля заканчэння Лучнікоўскай сямігадовай школы Павел Рыгоравіч вучыўся на двухгадовых агульнаадукацыйных, а затым педагагічных курсах у Слуцку. Сваю педагагічную дзейнасць Павел Рыгоравіч пачаў яшчэ ў 1929 годзе ў Грэбенскай школе Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці.

У 1933 годзе П.Р. Пятровіч паступіў і ў 1938 годзе скончыў біялагічны факультэт БДУ, пасля працаваў у Гомельскім педагагічным інстытуце асістэнтам, а затым — старэйшым выкладчыкам.

У 1939 годзе Павел Рыгоравіч быў прызваны ў рады Савецкай арміі, удзельнічаў у Фінскай вайне. Быў паранены і атрымаў інваліднасць другой групы.

Са снежня 1943 па 1946 год Павел Рыгоравіч працаваў ва Упраўленні вышэйшых і сярэдніх спецыяльных устаноў Наркамсветы БССР на пасадзе начальніка аддзела педагагічных вучылішчаў. У 1946 годзе ён пераходзіць працаваць у Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, і з таго часу ўся яго дзейнасць была непарўна звязана з біялагічным факультэтам. У 1953 годзе пасля абароны кандыдацкай дысертацыі Павел Рыгоравіч стаў дэканам біялагічнага факультэта, якім кіраваў да 1971 года і адначасова з 1967 па 1974 год узначальваў кафедру экалогіі беспазваночных.

Павел Рыгоравіч унёс вялікі ўклад у падрыхтоўку спецыялістаў-біёлагаў у нашым універсітэце. Многія пакаленні былых студэнтаў біяфака, якія працуюць на самых розных пасадах як у Беларусі, так і за яе межамі, з вялікай цэльнай уздаваюць свайго кіраўніка, загадчыка кафедры, дэкана.

Павел Рыгоравіч унёс вялікі ўклад і ў развіццё навукі, прывіваючы актыўны ўдзел практычна ва ўсіх этапах станаўлення і развіцця школы беларускай гідраэкалогіі, якая атрымала шырокае прызнанне як у Беларусі, так і за яе межамі. Працы Паўла Рыгоравіча па відавому саставу і заканамернасцях фарміравання зоопланктону азёр Беларусі ў многім былі піянернымі, а яго кандыдацкая дысертацыя "Зоопланктон азёр усходніх абласцей БССР" была першым фундаментальным абагульненнем у гэтай галіне. Пад кіраўніцтвам П.Р. Пятровіча на працягу многіх гадоў працавалі экспедыцыі

па комплекснаму даследаванню вадаёмаў заходніх абласцей Беларусі. Ім апублікавана 80 артыкулаў у айчынным і міжнародным друку.

Каля дзэсяці гадоў П.Р. Пятровіч узначальваў Беларускае аддзяленне Усесаюзнага гідрабіялагічнага таварыства АН СССР і з'яўляўся членам навуковага савета па праблемах гідрабіялогіі, іхтыялогіі і выкарыстання рэсурсаў вадаёмаў, а таксама членам Цэнтральнага савета Усесаюзнага гідрабіялагічнага таварыства і навуковага савета АН БССР па праблеме біялагічных асноў асваення жывёльнага свету вадаёмаў. Доўгі час Павел Рыгоравіч працаваў намеснікам старшыні спецыялізаванага Вучонага савета па прысуджэнню вучоных ступеней па біялагічных навук.

За поспехі ў развіцці навукі і падрыхтоўцы кадраў Павел Рыгоравіч узнагароджаны ордэнам Леніна, 25 ганаровымі граматамі Мінвуза БССР, саюзных, рэспубліканскіх і гарадскіх ведамстваў і рэктарата БДУ.

Павел Рыгоравіч і зараз не развітаецца з універсітэтам. Ён прымае ўдзел ва ўсіх юбілейных святах на біялагічным факультэце, сустракаецца з яго супрацоўнікамі, студэнтамі, аспірантамі.

Калектыў выкладчыкаў і студэнтаў біялагічнага факультэта жадае юбіляру здароўя і доўгіх гадоў жыцця.

У ГЭТЫМ ГОДЗЕ СПАЎНЯЕЦЦА І 25 ГАДОЎ З ДНЯ ЗАСНАВАННЯ КАФЕДРЫ АГУЛЬНАЙ ЭКАЛОГІІ І МЕТОДЫКІ ВЫКЛАДАННЯ БІЯЛОГІ БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА.

Кафедра агульнай экалогіі была створана на базе кафедры экалогіі беспазваночных. Карані экалагічных даследаванняў кафедры зыходзяць да перадавенных гадоў, калі кафедрай кіраваў вядомы ў краіне і за мяжой гідраэколаг, акадэмік АН СССР Л.А. Зянкевіч (1936 — 1947гг.). У гэты перыяд арганізуюцца экспедыцыйныя выезды для вывучэння вадаёмаў рэспублікі.

Гідраэкалагічныя даследаванні былі працягнуты прафесарам Г.Г. Вінбергам, які ўзначальваў кафедру з 1947 па 1967 год. Асноўная ўвага калектыва кафедры была засяроджана на распрацоўцы праблемы біялагічнай прадукцыйнасці вадаёмаў. Г.Г. Вінберг, аб'яднаўшы разрозненую гідраэкалагічную тэматыку супрацоўнікаў некалькіх кафедраў біялагічнага факультэта, пры актыўным удзеле акадэмікаў Т.М. Годнева і М.Е. Макушка, надаў эксперыментам комплексны характар, паставіўшы першачарговай задачай распрацоўку важнейшых пытанняў гідраэкалагічнай навукі і практычных задач рыбнай гаспадаркі.

З 1967 па 1974 год кафедру ўзначальваў П.Р. Пятровіч. У гэты перыяд калектыў кафед-

ры ўдзельнічаў у выкананні Міжнароднай біялагічнай праграмы пад кіраўніцтвам Г.Г. Вінберга. Былі распрацаваны метады вызначэння прадукцыі водных арганізмаў, якія былі выкарыстаны пры вывучэнні біялагічнай актыўнасці вадаёмаў былога Савецкага Саюза і іншых краін-удзельніц МБП.

Створаная ў 1974 годзе кафедра агульнай экалогіі БДУ была першай у СССР універсітэцкай кафедрай гэтага профілю. Яе стварыў дацэнт У.П. Ляхновіч, вучань прафесара Г.Г. Вінберга. Гэта быў цудоўны лектар, шырока эрудыраваны спецыяліст, аўтар больш 200 прац у галіне гідраэкалогіі. Цяпер, калі слова экалогія стала вельмі модным, кафедры, у назвы якіх яно ўваходзіць, з'явіліся амаль у кожнай ВУН рэспублікі, а калі, 25 год назад, на біялагічным факультэце была створана кафедра агульнай экалогіі, многае трэба было пачынаць з нуля — не было ні падручнікаў, ні праграм. Па некаторых курсах можна было рыхтавацца толькі па канспектах лекцый У.П. Ляхновіча. Але ж якія гэта былі лекцыі! Прачытаўшы некалькі соцень замежных прац па розных аспектах экалогіі, Уладзімір Пятровіч заўсёды складаў свае лекцыі на аснове самых цікавых, самых сучасных дасягненняў экалогіі. Шмат сіл аддаваў Уладзімір Пятровіч і падрыхтоўцы спецыялістаў вышэйшай кваліфікацыі. Сярод яго вучняў адзін доктор і больш дзэсятка кандыдатаў навук.

З 1986 па 1996 год кафедрай кіравала вядомы прафесар у галіне экалогіі жыўлення водных жывёл, доктор біялагічных навук Н.М. Кручкова. У гэты час друкуецца яе манаграфія па трафічных узаемаадносінах зоаі фітапланктону, выходзіць шэраг публікацый навуковага, навучальнага і асветніцкага характару. У гэты перыяд на кафедры абараняецца доктарская дысертацыя па рыбапрадукцыйнасці вадаёмаў Беларусі.

Сёння на кафедры праводзіцца шырокі спектр экалагічных даследаванняў, звязаных з найбольш вострымі фундаментальнымі і прыкладнымі экалагічнымі праблемамі радыёэкалогіі, біязнастайнасці, экалагічнай паразіталогіі, структуры і функцыянавання папуляцый, антрапагеннага ўздзеяння і аднаўлення парушаных экасістэм. Значнае месца ў даследаваннях займае аналіз структуры і функцыянавання азёрных экасістэм і распрацоўка прагнозаў іх змянення з дапамогай камп'ютэрных баз даных.

Многія навуковыя даследаванні выконваюцца ў супрацоўніцтве з буйнейшымі навуковымі цэнтрамі ЗША, Канады, Францыі, Германіі, Расіі, Украіны і г. д.

Кафедра запрашае ўсіх выпускнікоў і калег адсвяткаваць 25-гадовы юбілей 25-26 лістапада 1999 года, прыняўшы ўдзел у навуковай канферэнцыі, прысвечанай гэтай знамянальнай даце.

**А.Ю. КАРАТАЕЎ,
загадчык кафедры агульнай экалогіі і
методыкі выкладання біялогіі,
доктар біялагічных навук**

ПАДПІСКА-2000

"ВЕСНІК БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА"

Працягваецца падпіска на газеты і часопісы на першае паўгоддзе 2000 года. Падпісная цана на часопіс "Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта" па серыях выглядае так:

серыя I (індэкс 74851) — фізіка, матэматыка, інфарматыка (№ 1, студзень, № 2, май) — 500 000 рублёў;

серыя II (індэкс 74852) — хімія, біялогія, географія (№ 1, люты, № 2, чэрвень) — 500 000 рублёў;

серыя III (індэкс 74853) — гісторыя, філасофія, псіхалогія, паліталогія, сацыялогія, эканоміка, права (№ 1, сакавік) — 250 000 рублёў;

серыя IV (індэкс 74854) — філалогія, журналістыка, педагогіка (№ 1, красавік) — 250 000 рублёў.

Падпіска на часопіс "Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта" прымаецца ва ўсіх аддзяленнях сувязі Рэспублікі Беларусь. Нагадаем, што ў рознічны продаж часопіс не паступае.

Апошнімі днямі мы шмат чуем аб нашай універсітэцкай бібліятэцы. Зусім нядаўна ёй быў нададзены статус дэпазітарыя ААН. А сёння ўжо з'явіліся звесткі пра тое, што хутка распачнецца будаўніцтва асобнага корпуса для будучай новай, аснашчанай на апошняму слову тэхнікі бібліятэкі БДУ, якая захаве лепшыя традыцыі бібліятэчнага абслугоўвання і разам з тым будзе ўвасабляць сучасны цэнтр інфармацыйных рэсурсаў. Па ўсім відаць, А.У. Казулін узяўся за справу не на жарт, і хочаш-не хочаш, а мусіш на верыць, што ў XXI стагоддзі знакамітыя Кембрыдж і Оксфард прымуць у сваю

кампанію і БДУ. Як адказаў на прашанне стварыць універсітэт вядомы амерыканскі вучоны Уілер: «Дайце мне спачатку бібліятэку, і тады я зраблю універсітэт».

А цяпер давайце назнаёмімся з чалавекам, які днямі прыйшоў на змену шматтаважанай Ірыне Уладзіміраўне Арэхоўскай, якая амаль 30 гадоў адпрацавала на пасады дырэктара бібліятэкі і тым самым як магла садзейнічала таму, каб многія студэнты за гэты час сталі масцітымі вучонымі і вядомымі прафесарамі.

Выконваючы абавязкі дырэктара Фундаментальнай бібліятэкі БДУ Пётр Міхайлавіч ЛАПО:

БІБЛІЯТЭКА РЭАЛЬНАЯ,

П.М. Лопо, в.а. дырэктара Фундаментальнай бібліятэкі БДУ

— Пасля заканчэння ў 1981 годзе факультэта прыкладнай матэматыкі БДУ на працягу дзесяці год працаваў ва ўсесаюзным Цэнтральным навукова-даследчым інстытуце арганізацыі і тэхнікі кіравання. Лічу, што мне пашчасціла пачынаць сваю прафесійную дзейнасць менавіта там. Інстытут быў для мяне добрай жыццёвай школай, апошнія гады я працаваў загадчыкам лабараторыі праграмістаў. Потым з восені 1991 года па ліпень 1994 года працаваў намеснікам начальніка аддзела АСКП Мінскага вытворчага аб'яднання імя Н.К. Крупскай (вядомага цяпер, асабліва сярод жанчын, як швейнае прадпрыемства «ЭЛЕМА»). У 1994 годзе я зрабіў вельмі рашучы крок і перайшоў загадчыкам аддзела аўтаматызацыі ў Цэнтральную навуковую бібліятэку імя Якуба Коласа Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі. Потым была амаль палутарагадавая прафесійная стажыроўка пры факультэце бібліятэчных навук і інфарматыкі Ілінойскага ўніверсітэта (г. Урбана-Шампэйн, ЗША), пасля якой я вярнуўся на пасаду намесніка дырэктара ЦНБ НАНБ па новых тэхналогіях. У лютым гэтага года перайшоў у якасці намесніка дырэктара па новых тэхналогіях у бібліятэку ўніверсітэта і вось з кастрычніка выконваю абавязкі дырэктара бібліятэкі.

— Пётр Міхайлавіч, скажыце, калі ласка, якой вам бачыцца бібліятэка ўніверсітэта ў будучым?
— Калі весці размову пра бліжэйшы час, то гэта, вядома, развіццё новых інфармацыйных тэхналогій пры бібліятэцы і стварэнне на іх базе інфармацыйных рэсурсаў на носьбітах рознага тыпу, пашырэнне паслуг і ўдасканаленне бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання карыстальнікаў бібліятэкі. Мы будзем імкнуцца да таго, каб інфармацыйнае і бібліятэчнае абслугоўванне ў нашай бібліятэцы было не горшым за тое, якое бачылі нашы выкладчыкі і студэнты падчас замежных камандзіровак, наведваючы бібліятэкі знакамітых універсітэтаў ЗША і Заходняй Еўропы. У фондзе бібліятэкі будзе паступова расці колькасць інфармацыйных рэсурсаў на электронных носьбітах, навуковых баз даных на CD-ROM і DVD, або рэсурсаў, даступных праз сетку Інтэрнэт. У цяперашні час часовым творчым калектывам, у склад якога акрамя супрацоўнікаў Фундаментальнай бібліятэкі і Цэнтра інфармацыйных тэхналогій БДУ уваходзяць спецыялісты НІП «Інфармацыйныя тэхналогіі» НАН Беларусі, НВФ «Інеак» (стваральнікі аўтаматызаванай сістэмы Нацыянальнай бібліятэкі), фірмы «ІНКІС» (стваральнікі аўтаматызаванай сістэмы Прэзідэнцкай бібліятэкі), распрацоўваецца аўтаматызаваная бібліятэчная сістэма ФБ БДУ на базе СКБД Oracle 8i і internet/intranet тэхналогій. Таксама супрацоўнікі ФБ БДУ прымаюць удзел у рэспубліканскіх праектах стварэння нацыянальнага фармату абмена бібліяграфічнай інфармацыяй, зводнага электроннага каталога бібліятэк Беларусі з аддаленым доступам, службы карпаратыўнай бібліяграфічнай каталагізацыі і іншых.

— Такім чынам, мы актыўна ўдзельнічаем у стварэнні таго, што прынята называць «віртуальнай», ці «лічбавай» бібліятэкай, але разам з тым нашы найвялікшыя спадзяванні на тое, што ўвесну наступнага года пачнецца будаўніцтва новага будынка бібліятэкі. Наша жаданне — стварыць на базе новай бібліятэкі найбольш спрыяльныя ўмовы для інтэлектуальнай працы і культурнага развіцця студэнтаў, выкладчыкаў, вучоных і спецыялістаў універсітэта, зрабіць яшчэ адну — калі можна так мовіць — адметную і прывабную рысу ў абліччы БДУ. І вельмі прыемна, што мы не адзінокія ў сваім жаданні. Групай архітэктараў пад кіраўніцтвам А.З. Цэйтліна распрацоўваецца праект новага будынка. Збіраецца інфармацыя аб сучасных перспектывіных тэхналогіях, якімі прадугледжваецца аснасціць новую бібліятэку. Перамовы рэктара ўніверсітэта прафесара А.У. Казуліна з генеральным сакратаром ЮНЕСКА спадаром Федэрыкам Маёрам вясной 1998 года паклалі аснову для міжнароднага вымярэння праекта. Вынікам супрацоўніцтва праектара па міжнародных сувязях БДУ У.А. Астапенкі з аташэ па культуры пасольства Францыі ў Рэспубліцы Беларусь Франсуа Ларанам стаў візіт у Мінск у кастрычніку гэтага года супрацоўнікі Міністэрства нацыянальнай адукацыі, навукі і тэхналогій Французскай Рэспублікі Марыі Франсуазы Бісбрук і Марыі Тэрэзы Рэба для выканання міжнароднай экспертызы праекта пры падтрымцы ЮНЕСКА і пасольства Францыі.

Трэба адзначыць, што нам вельмі пашчасціла, што да нас завіталі менавіта французскія эксперты. У Францыі колькасць студэнтаў у апошні час значна ўзрасла: з 600 тысяч у пачатку 1970-х гадоў да 1,7 мільёна ў 1997-98 навучальным годзе. І калі ў Францыі з 1975 года па 1990 год не было пабудавана ніводнага метра для ўніверсітэтаў краіны, то дзякуючы нацыянальным праграмам, вядомым як «Універсітэт-2000» (1991—1995 гады) і 11-ты план развіцця рэспублікі (1994-1999 гады), было пабудавана 3,5 мільёны квадратных метраў універсітэцкіх будынкаў, у тым ліку 300 тысяч квадратных метраў плошчы універсітэцкіх бібліятэк. Зараз у Францыі на аднаго студэнта прыпадае каля 0,5 квадратных метра бібліятэчнай плошчы пры

міжнародным стандарце 1,5 квадратных метра. У адпаведнасці з нацыянальным планам развіцця універсітэтаў Францыі, які носіць назву “Універсітэты для 3-га тысячагоддзя” ці скарачана УЗМ і тэрмін выканання якога 2000–2006 гады, плануецца пабудаваць 500 тысяч квадратных метраў новай бібліятэчнай прасторы і рэканструяваць 250 тысяч квадратных метраў бібліятэчных будынкаў, якія не адпавядаюць сучасным патрабаванням (па ацэнках спецыялістаў, патрэбна пабудаваць, прынамсі, 900 тысяч квадрат-

ліцы Беларусь Мальвіна Бэкун-Жыбо, а таксама выкладчык кафедры раманскіх моў філалагічнага факультэта С.П. Барысевіч, студэнты факультэта міжнародных зносін Андрэй Аўраменка, Павел Бучык, Міхаіл Карачун, Максім Самадумскі і Іван Хілімончык. Яны рабілі вусны пераклад падчас гутарак, а таксама пісьмовы пераклад неабходных дакументаў і даведак.

Зараз праца па ўдасканаленню праекта новай бібліятэкі працягваецца. Працуюць над праектам і супрацоўнікі

лоўнае — не пошук доказаў “за” ці “супраць” адносна таго, якое будучае чакае бібліятэкі (яны тысячагоддзі былі да гэтага дня, ёсць і, безумоўна, будучы), а адчуванне і разуменне бягучага моманту гісторыі, калі тэхнакратызацыя грамадства дасягнула свайго апагея і для яго будучага паспяховага развіцця патрэбна адстойванне і развіццё гуманістычных традыцый, ідэй і ідэалаў. Менавіта ў гэтым выяўляецца місія бібліятэк у гра-

(Заканчэнне на стар. 6)

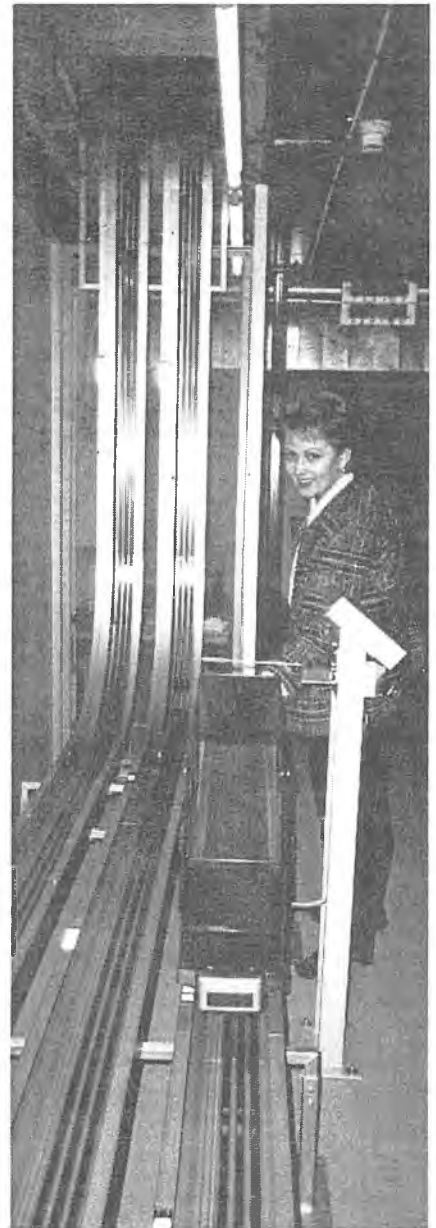
БІБЛІЯТЭКА ВІРТУАЛЬНАЯ

ных метраў і рэканструяваць 500 тысяч квадратных метраў бібліятэк, але як заўсёды, адсутнасць дастатковых для гэтага фінансавых сродкаў уносіць свае карэктывы).

Акрамя Францыі мадам Бісбрук выконвала экспертызу праектаў універсітэцкіх бібліятэк у такіх краінах, як Іспанія, Партугалія, Італія, Швейцарыя і іншых. Мадмуазэль Рэба з’яўляецца экспертам у галіне новых інфармацыйных тэхна-

бібліятэкі, якія ствараюць так званую праграму праекта, якая павінна быць як канцэптуальным дакументам, так і змяшчаць вельмі дэталёвыя тэхнічныя спецыфікацыі, і французскія эксперты, якія павінны да 30 лістапада гэтага года перадаць сваю справаздачу ў адпаведны камітэт ЮНЕСКА. Калі экспертыза будзе мець станоўчы вынік, мы, заручыўшыся падтрымкай экспертаў, звернемся ў міжнародныя навуковыя і адукацыйныя фонды і праграмы, каб забяспечыць міжнародную экспертную і фінансавую падтрымку нашага праекта.

Калі гаварыць пра больш далёкія перспектывы развіцця бібліятэкі, то, вядома, шмат чаго будзе залежаць ад здзяйснення нашых бліжэйшых планаў і праектаў. Бурнае развіццё сучасных камп’ютэрных і сеткавых тэхналогій усімі бібліятэкамі разглядаецца як выклік іх слушнасці ў якасці органаў інфармацыі і інфармацыйнага абслугоўвання. Многія лічаць, што зараз створаны — ці амаль створаны — усе ўмовы для эфек-

Абсталяванне ў сучаснай бібліятэцы

Злева направа: спадарыня Мальвіна Бэкун-Жыбо, дырэктар Франка-беларускай залы дакументацыі пры пасольстве Францыі ў Рэспубліцы Беларусь, П.М. Лапо, в.а. дырэктара Фундаментальнай бібліятэкі БДУ, эксперты ЮНЕСКА: спадарыня Марыя Франсуаза Бісбрук, саветнік Міністэрства нацыянальнай адукацыі, навукі і тэхналогій Францыі ў галіне будаўніцтва і абсталявання універсітэцкіх бібліятэк, спадарыня Марыя Тэрэза Рэба, саветнік Міністэрства нацыянальнай адукацыі, навукі і тэхналогій Францыі ў галіне інфармацыйных тэхналогій.

логіі. Падчас сустрэчы з кіраўніцтвам універсітэта, супрацоўнікамі бібліятэкі і Цэнтра інфармацыйных тэхналогій, архітэктарамі эксперты выказалі шмат каштоўных парад і заўваг наконт таго, якіх параметраў трэба прытрымлівацца, каб была пабудавана сучасная універсітэцкая бібліятэка, якая б была адначасова і прыгожай, і утульнай, і функцыянальнай. Вялікую дапамогу ў арганізацыі візіту і ў час перамоў нашых спецыялістаў з французскімі экспертамі аказалі дырэктар Франка-беларускай залы дакументацыі пры пасольстве Францыі ў Рэспуб-

тыўнага самастойнага інфармацыйнага пошуку (дастаткова толькі мець высакхуткасны выхад у Інтэрнэт), што месца традыцыйнай бібліятэкі зойме бібліятэка віртуальная, якая можа быць створана пры наяўнасці пэўных умоў кожным, хто жадае. На гэтую тэму напісана шмат артыкулаў і манаграфій, у якіх выказваюцца супярэчлівыя меркаванні на гэты конт. У Інтэрнэт існуюць дыскусійныя групы, прысвечаныя гэтай тэме. Я асабіста падзяляю тую думку (даруйце, калі яна не адпавядае абыходкаваму клішэ вобраза “бібліятэкара”), што га-

БІБЛІЯТЭКА РЭАЛЬНАЯ, БІБЛІЯТЭКА ВІРТУАЛЬНАЯ

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 4-5)

мадстве. Такім чынам, цэнтр інфармацыйных рэсурсаў, на мой погляд, толькі адна з іпастасяў бібліятэкі, але, зразумела, сёння адна з найважнейшых. Мы прыкладзём усе намаганні, каб наш карыстальнік не застаўся без інфармацыі ці адчуў сябе няўтульна ў гэтым моры.

Калі ж звесці спароніцтва паміж рэальнай бібліятэкай і віртуальнай да спароніцтва паміж друкаванымі выданнямі і электроннымі, то хацеў бы адзначыць, што лідэры ў галіне новых інфармацыйных тэхналогій (Вялікабрытанія, Германія, ЗША, Японія) з'яўляюцца ў той жа час чэмпіёнамі сярод кнігавыдаючых краін. У цяперашні час штогод на кожны мільён жыхароў планеты выдаецца каля 200 назваў кніг (напрыклад, у Расіі гэта лічба раўняецца 300, а ў Англіі — 1700). Універсітэту патрэбны і друкаваныя выданні і выданні на электронных носбітах.

— Што б Вы хацелі пажадаць сабе ў пачатку сваёй дзейнасці на пасадзе дырэктара Фундаментальнай бібліятэкі БДУ?

— Каб у дзейнасці бібліятэкі не было праблем, а калі яны і будуць узнікаць, каб паспяхова вырашаліся як калектывам бібліятэкі ў цэлым, так і мною асабіста. Разумеецца, дзякуючы Ірыне Уладзіміраўне створаны вельмі працаздольны калектыву бібліятэкі, і для мяне вялікая адказнасць яго ўзначаліць і садзейнічаць далейшаму ўдасканаленню яго працы.

І яшчэ да аднаго свайго пажадання хацеў бы далучыць словы акадэміка РАН Д.С. Ліхачова: "...Нельга бачыць у бібліятэкары простага памочніка вучонага. Бібліятэкар сам вучоны. Але толькі ён працуе не над адной і пры гэтым сваёй тэмай, а над многімі чужымі тэмамі. Гэта вучоны, які цалкам аддае сябе іншым". У гэтых словах, на мой погляд, і мэта, якую павінен ставіць перад сабой кожны бібліятэкар у плане свайго прафесійнага развіцця, і аснова таго паразумення, якое павінна быць паміж бібліятэкарам і кожным пісьменным чалавекам для эфектыўнай дзейнасці абодвух бакоў. У нашым выпадку, мэты развіцця бібліятэкі цалкам падпарадкаваны мэтам развіцця ўсяго ўніверсітэта, але паспяховае развіццё бібліятэкі цалкам залежыць ад

Сучасная чытальная зала

адносін да яе з боку ўніверсітэта. Спадзяюся на паразуменне.

Гутарыў Уладзімір СТАТКЕВІЧ

НАША ЗДAROЎЕ

СНІД — захворванне, якое стала вядомым у апошнія дзесяцігоддзі і якое здавалася для ўсіх нас чымсьці далёкім і амаль нерэальным. На жаль, з кожным годам ВІЧ-інфіцыраваных і хворых на СНІД у Беларусі становіцца ўсё больш. Ёсць яны і ў многіх навучальных установах горада Мінска, у тым ліку ў БДУ. Толькі за жнівень гэтага года ў Мінску зарэгістравана 24 новых ВІЧ-інфіцыраваных.

Сіндром набытага імунадэфіцыту (СНІД) — інфекцыйнае хронічнае захворванне імуннай (абароннай) сістэмы арганізма чалавека. Крыніцай захворвання з'яўляецца хворы на СНІД альбо носбіт ВІЧ (вірус імунадэфіцыту чалавека). Шляхі перадачы інфекцыі: палавы, праз кроў (выкарыстанне нестэрыльных шпрыцоў наркаманами, пераліванне ад хворага чалавека), падчас цяжарнасці плод інфіцыруецца праз плацэнту ад хворай маці, пры грудным кармленні праз малако ад хворай маці.

Інкубацыйны перыяд (час ад моманту пападання віруса ў арганізм чалавека да з'яўлення прыкмет хваробы) пры СНІДзе вельмі доўгі — ад 3-4 месяцаў да 7 гадоў, у сярэднім — 2,5 гады.

Прыкметы хваробы вельмі разнастайныя. Улічваючы, што вірус параждае не ўсю нервовую сістэму, а менавіта Т-лімфацыты, прыкметы хваробы часцей за ўсё абумоўлены альбо бескантроль-

ным размнажэннем клеткі ўласнага арганізма (злаякасныя пухліны), альбо мікраарганізмамі (вірусамі, бактэрыямі, грыбамі альбо іх спалучэннямі, прычым і тымі, якія ў здаровага чалавека хваробы не выклікаюць).

У залежнасці ад таго, якая сістэма арганізма чалавека ака-

— своеасаблівае паражэнне скуры і слізістых абалонак на розных участках цела (так званая саркома Капошы).

Усе вышэй пералічаныя прыкметы могуць суправаджаць і іншыя хранічныя працяканні захворвання. Акрамя таго, пры СНІДзе на першы план могуць

ца донарскай крыві, то за ёю ў дзяржаве ўстаноўлены жорсткі кантроль. Астатняе ж залежыць ад кожнага з нас.

Звычайныя бытавыя кантакты з хворым на СНІД (рукапажацце, карыстанне агульным посудам, ручніком, ваннай, туалетам, цацкамі і іншымі прадметамі, кашаль, чыханне) не прыводзяць да інфіцыравання здаровых.

Але не варта карыстацца прадметамі, на якія могуць застацца сляды крыві хворага чалавека і якія могуць траўміраваць скуру альбо слізістыя (напрыклад, прыборы для галення, зубныя шчоткі, манікюрныя шчыпцы ці нажніцы і інш.). Пры палавых кантактах неабходна карыстацца прэзерватывам.

СНІД — цяжкае, небяспечнае і на сённяшні дзень невылечнае захворванне. А з усіх інфіцыраваных у Беларусі — 62,9 % складаюць асобы ад 14 да 24 гадоў.

Варта нагадаць, што хворыя на СНІД вельмі пакутуюць. Каб падобнае не здарылася з вамі, думайце пра свае паводзіны і будзьце асцярожныя. Не дайце сабе памерці ад звычайнага насмарку.

С.А. ГУМБАР,
урач-дэрматавенеролаг,
загадчык аддзялення
Мінскага гарадскога
клінічнага скурна-
венералагічнага
дыспансера

НЕ ДАЙ САБЕ ПАМЕРЦІ АД ЗВЫЧАЙНАГА НАСМАРКУ

злася найбольш слабай, вылучаюць наступныя галоўныя прыкметы хваробы СНІД:

— значная страта вагі (каля 8-10 кілаграмаў і больш на працягу 1,5-2 месяцаў) без асаблівых прычынаў;

— павелічэнне шыйных, падпахавых, пахавых лімфавузлоў без прыкмет запаленчага працэсу ў арганізме;

— працяглае (больш месяца) расстройтва стула, якое не паддаецца медыкаментознаму лячэнню;

— пастаяннае і працяглае адчуванне слабасці, хуткая стомляльнасць, якая пераходзіць у стому;

— працяглы (больш за 1,5-2 месяцы) стан гарачкі, які не паддаецца лекаваму і фізіятэрапеўтычнаму лячэнню, начная патлівасць;

выйсці прыкметы, якія характэрны, напрыклад, для хранічнай пнеўманіі, стаматыту, захворванняў нервовай сістэмы, кішчэніка і інш. У практыцы дэрматавенеролага на наяўнасць СНІДа могуць указваць частыя вірусныя захворванні скуры ці слізістых абалонак, распаўсюджаныя формы гнайнічковых альбо грыбковых захворванняў, а таксама іншых скурных захворванняў, якія не паддаюцца лячэнню. У любым выпадку ўстаноўлены дыягназы немагчымы без лабараторнага пацверджання (аналіз крыві на ВІЧ).

Каб засцерагчы сябе ад СНІДа, трэба памятаць аб шляхах перадачы віруса ад хворага чалавека здароваму і весці сябе адпаведным чынам. Што тычыць-

Адной з першых у свеце арганізацый, якая прысвяціла сваю працу праблеме антывіруснай засцярогі камп'ютэраў, з'яўляецца ЗАТ "Дыялог-Навука". Напрыканцы гэтага года калектыў будзе святкаваць свой дзесяцігадовы юбілей. Аўтару першай шырока вядомай антывіруснай праграмы AIDSTEST Д.М. Лазінскаму ў гэтым годзе споўнілася 60 гадоў і яго заслугі

- сканер DrWeb для OS/2;
 - камплект DrWeb для Windows 9x/NT;
 - сканер DrWeb для Novel NetWare;
 - камплект Adinf для DOS;
 - камплект Adinf для Windows 3x;
 - камплект Adinf для Windows 9x/NT;
 - праграму Adinf Pro.
- Камплект праграм DrWeb для Dos уключае сканер DrWeb для Dos/386 32-бітны

Можна адправіць паведамленне аб знойдзеным вірусе таму, хто прыслаў заражаны ліст.

Новыя распрацоўкі "Дыялог-Навука" прапануюцца пад імем DrWeb32 для Windows. Яны ажыццяўляюць:

- выяўленне і лячэнне ўсіх вядомых вірусаў (загрузачных, файлавых, макракамандных, HTML і інш.);
- праверку заархівавальных файлаў;

стараж SplDer Guard. Ён можа працаваць у аўтаматычным рэжыме, кантралюе аперацыі стварэння, запісу, адкрыцця файлаў і запуску праграм. Пры гэтым карыстальніку няма неабходнасці адцягваць увагу для забеспячэння антывіруснай бяспекі. Праграма выкарыстоўвае ўнікальную тэхналогію SplDer-Netting, якая практычна не дапускае памылак пры ідэнтыфікацыі

ЗАСЦЕРАЖЫ СВОЙ КАМП'ЮТЭР

перад Айчынай адзначаны ордэнам Дружбы народаў.

Сучасныя распрацоўкі ЗАТ "Дыялог-Навука" грунтуюцца на двух асноўных праграмах. Першая з іх — Doctor Web. 26 красавіка 1999 года вірус WIN95.CIH знішчыў вялікую колькасць камп'ютэраў ва ўсім свеце. Дзякуючы праграме Doctor Web удалося перамагчы эпідэмію, у тым ліку і ў нашым універсітэце. Другая праграма — рэвізор дыскаў Adinf — дазваляе кантраляваць практычна ўсе змены, якія адбываюцца на дысках. Пастаўляецца яна разам з модулем Adinf Cure Module, які аднаўляе заражаныя праграмы ў іх першапачатковы стан на ўсе 100 працэнтаў. Гэтыя антывірусныя сродкі сумяшчальны паміж сабой, дапаўняюць адзін аднаго і разам забяспечваюць надзейную антывірусную засцярогу.

Аўтарытэтны міжнародны часопіс VIRUS BULLETIN, які выдаецца ў Вялікабрытаніі і прысвечаны пытанням антывіруснай бяспекі, у кастрычніку гэтага года правёў антывіруснае тэсціраванне сканераў для Windows 98. Павыніках гэтага тэсціравання Doctor Web для Windows 9x/NT атрымаў ганаровую ўзнагароду "VIRUS BULLETIN 100 %". Гэта азначае, што праграма знайшла ўсе вядомыя вірусы з калекцыі часопіса.

Сёння ЗАТ "Дыялог-Навука" прапануе да распаўсюджвання як ўжо вядомыя версіі пад DOS, так і праграмы для засцярогі камп'ютэраў, заснаваныя на новых тэхналогіях:

- камплект DrWeb для Dos;
- праграму DSAVMail-праверка ўваходных дакументаў электроннай пошты;

для інтэрфейса і DrWeb для Dos 16-бітны з інтэрфейсам. Праграма можа быць выкарыстана на камп'ютэрах, якія працуюць пад кіраўніцтвам аперацыйнай сістэмы Windows.

Для паштовых сістэм MS Exchange і MS Outlook ЗАТ "Дыялог-Навука" прапануе выкарыстоўваць антывірус-

— праверку аперацыйнай памяці камп'ютэра;

— аўтаматычную праверку дыскетаў пры карыстанні імі.

У версіі для Windows упершыню ў свеце рэалізавана поўная праверка ўсёй памяці камп'ютэра, уключаючы сістэмную, памяць віртуальных машын і прыкладных працэсараў. Гэта дазваляе надзейна

заражаныя файлы і нават дазваляе блакіраваць новыя вірусы, якія не апісаны ў сканеры Doctor Web. Вірус будзе знойдзены пры спробе праявіць актыўнасць.

Летам гэтага года пачалося распаўсюджванне першай камерцыйнай версіі сканера для сетак DrWebNW. Праграма дазваляе ажыццяўляць аўтаматычную праверку файлаў, якія прыходзяць на сервер і сыходзяць з яго і мае пашыраны сервіс для адміністратара камп'ютэрнай сеткі.

Новая распрацоўка другой вядомай праграмы "Дыялог-Навука" Adinf32 для Windows дае пачатак пакаленню прадуктаў для кантроля цэласнасці інфармацыі на персанальных камп'ютэрах. Мадыфікацыя AdinfPro гарантуе захаванне вялікіх аб'ёмаў інфармацыі, баз даных і архіваў дакументаў.

Афіцыйным дылерам па пастаўцы антывірусных праграм ЗАТ "Дыялог-Навука" на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь з'яўляецца Факультэт павышэння кваліфікацыі па прыкладнай матэматыцы і ЭВМ Белдзяржуніверсітэта, які мае дзяржаўную ліцэнзію на правядзенне работ у сферы абароны інфармацыі. Абнаўленне вірусных баз праводзіцца 5-7 разоў у месяц.

Кожны карыстальнік камп'ютэра павінен памятаць пра праблему антывіруснай бяспекі і клапаціцца пра здароўе свайго электроннага памочніка.

Таццяна АПАНАСЕВІЧ,
кіраўнік Фонду
праграмных сродкаў БДУ,
FPS@CIT.BSU.UNIBEL.BY

ную праграму DSAVMail. Гэтая праграма ажыццяўляе праверку ўваходнай карэспандэнцыі і грунтуецца на сканеры Doctor Web. Праграма ўводзіцца ў сістэму электроннай пошты і пры атрыманні лістоў адразу правярае іх на прадмет утрымання вірусаў. У выніку выяўлення вірусаў у атрыманых лістах праграма DSAVMail паведаміць вам аб гэтым. Вы можаце настроіць DSAVMail такім чынам, каб аўтаматычна лячыць, або выдаляць, або пераносіць у спецыяльныя папкі заражаныя лісты.

абясшкоджваць складаныя траянскія праграмы і вірусы, у тым ліку і тыя, што прадастаўляюць несанкцыянаваны доступ да камп'ютэра.

Усе новыя версіі сямейства праграмы Doctor Web знаходзяць вельмі небяспечныя вірусы новага сямейства Win32.Kriz. 25 снежня кожнага года гэты вірус праяўляецца і здольны нанесці шкоду апаратнай частцы камп'ютэра. Некаторыя разнавіднасці віруса спрабуюць таксама знішчыць файлы на сеткавых дысках.

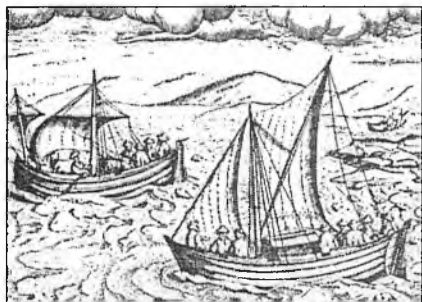
Сямейства Doctor Web32 уключае ў сябе рэзідэнтны

Першаадкрывальнік Курыльскіх астравоў

З канца XVII стагоддзя ўсё далей і далей у глыб Сібіры і на паўночны усход Азіі заходзілі рускія землепраходцы. Славіўся сярод іх сібірскі казак Атласаў. Сам Пётр I ацаніў яго заслугі — узнагародзіў званнем “казацкага галавы”, даў яму гарматы і пішчаль, збройных людзей і загадаў ісці на Камчатку. Уладзімір Атласаў “казацкім галавой” аказаўся жорсткім, і ў 1711 годзе яго забілі ўзбунтаваныя казакі. Узначальваў іх Іван Казырэўскі, казак па “літоўскім спісе”.

Яшчэ яго дзед, Фёдар Казырэўскі з Магілёва, трапіў у рускі палон пад Смаленскам у час руска-польскай вайны 1654-1667 гадоў. Потым лёс завёў яго з жонкай і сынам Пятром у Якуцк. Там у 1680 годзе і нарадзіўся Іван Пятровіч Казырэўскі.

У 1700 годзе яго бацька Пётр Фёдаравіч быў адпраўлены на Камчатку для прывядзення тамтэйшых жыхароў у расійскае падданства. Пасля бацькавай смерці ў сутычцы з камчадаламі вяршэнства над экспедыцыяй у 1708 годзе перайшло да Івана. Ён прывёў камчадалаў у рускае падданства і ў 1711 годзе заснаваў першы на Камчатцы Бальшарэцкі астрог з царквой (зараз пасёлак Бальшарэцк).

Праз тры гады Іван Казырэўскі ўзняў бунт супраць Атласава, падчас якога “казацкі галава” і быў забіты Анфыцэравым, сябрам Казырэўскага. Апасаўчыся суровага пакарання за бунт і забойства, Казырэўскі вырашыў атрымаць у цара Пятра прабачэнне за кошт далучэння да Расіі новых зямель. У красавіку 1711 года ён адправіў чалавітную Пятру Вялікаму з апісаннем самачынства Атласава, а сам на чале 75 казакоў пайшоў уздоўж усходняга берага Ахоцкага мора. Плаванне ў праліве паміж Камчаткай і востравам Шумшу, першага ў Курыльскай градзе, на кочах было вельмі небяспечным з-за хуткага цяжэння і віру. Казакі ўсё ж пераадолелі гэты праліў і высадзіліся на Шумшу, дзе адбылася бойка з узброенымі курыльцамі. Захапіўшы тры карбасы тубыльцаў, казакі вярнуліся на Камчатку. У верасні яны былі ўжо ў Бальшарэцкім астрозе.

У 1713 годзе Казырэўскі зноў пайшоў на Курылы. Цяпер ён дасканалы даследаваў другі востраў Курыльскай грады — Парамушыр і адкрыў яшчэ шэраг астравоў на поўдзень. Ён вызначыў, што курыльцы незалежныя, а японцы далей вострава Хакайда на поўнач не ходзяць, і на гэтай падставе прымусяў тубыльцаў прыняць праваслаўную веру, далучыўшы такім чынам усе Курыльскія астравы да Расійскай дзяржавы.

Іван Казырэўскі ўпершыню сабраў падрабязныя звесткі аб курыльцах і Курыльскіх астравах, вымераў адлегласці паміж асобнымі астравамі і апісаў надвор’е на астравах, склаў першы чарцёж паўднёвай часткі Камчаткі і ўсіх Курыльскіх астравоў (паўднёвых — па паказаннях палоннага японца Сана), якім потым карыстаўся капітан-камандор Вітус Берынг.

Пасля сваёй экспедыцыі Казырэўскі кіраваў Камчаткай, пабудоваў тут манастыр, у якім у 1717 годзе пастрыгся ў манахі (айцец Ігнацій).

Паведамленне аб яго падарожжах на Курыльскія астравы было апублікавана 26 сакавіка 1730 года ў “Санкт-Петербургских Ведомостях”. У 1731 годзе Казырэўскага пасадзілі ў маскоўскую турму па лжываму даносу аб яго асабістым удзеле ў забойстве Атласава, дзе ён і памёр у 1734 годзе.

Іван Пятровіч Казырэўскі, беларус па паходжанню, адыграў велізарную ролю ў даследаванні Камчаткі, вызначыўшы яе паўстараўны характар. Ім былі сабраны геаграфічныя звесткі аб Камчатцы, Курыльскіх астравах і Японіі (праца “Вялікі чарцёж Камчадалаўскай зямлі”).

Апісанне Казырэўскага сведчыць, што Паўночны марскі шлях на ўчастку Лена-Камчатка быў адкрыты яшчэ да Берынга якуцкімі прамыслоўцамі.

“Чарцёж” Казырэўскага прадстаўляе сабой скрутат з картаграфічнай характарыстыкай паўднёвай часткі Камчаткі і Курыльскіх астравоў да японскага вострава Хакайда. На ім дастаткова правільна перададзена суразмернасць Камчацкага паўвострава па шырыні і даўжыні. На карце нанесены практычна ўсе рэкі, астругі (Ніжні, Верхні, Бальшарэцкі), сопкі (Ключаўская ў інш.).

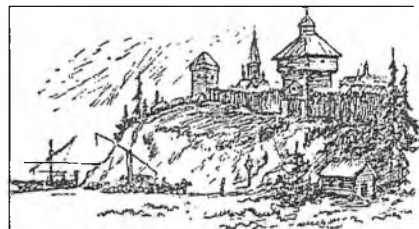
Кожнаму востраву даецца падрабязная характарыстыка прыроды і насельніцтва, апісаны ўсе пралівы паміж астравамі. Надпісы, якія датычацца Японіі, даюць цікавыя звесткі аб гэтай краіне, хаця геаграфічна яна акрэслена менш дакладна, чым Курылы. І гэта зразумела, бо Казырэўскі “маляваў” Японію па расказах пленнага японца Сана.

Аб аўтарстве “карты” сведчыць надпіс на скрутку: “Да гэтага чарцяжа Камчадалскай новапобудаванай пустыні будаўнік манах Ігнацій руку прыклаў”.

Даняня, якія датычацца паўднёвай часткі Курыльскага архіпелага, прадстаўлены радам надпісаў, размешчаных месцамі ў чатыры рады, з улікам паказаць гэтым размяшчэннем судаднеснасць астравоў адзін да другога.

Важнейшае заключэнне са спадчыны Івана Пятровіча Казырэўскага — гэта тое, што японцы да яго экспедыцыі ніякіх адносін да Курыльскіх астравоў і мясцовых жыхароў айнаў не мелі. Рускія казакі папалі на Курылы значна раней за японцаў. Казырэўскі сцвярджаў, што ў тыя далёкія часы японцы лічылі востраў Хакайда сваёй ускраінай і выкарыстоўвалі яго як месца ссылак злачынцаў. Японцы пачалі пранікаць на поўнач ад Хакайда, у асноўным, для рыбацкага промыслу толькі ў канцы XVIII — пачатку XIX стагоддзя, прычым незаконна. К гэтому часу ўсе Курыльскія астравы ўжо лічыліся тэрыторыяй Расіі.

У 1875 годзе няўдалыя валадары царскай Расіі ўступілі Курылы японцам і астравы былі ператвораны ў базу агрэсіі супраць Расіі. Толькі ў 1945 годзе Курыльскія астравы былі вернуты расійскаму народу.

Веліч подзвігу Івана Казырэўскага заключаецца ў тым, што на Курыльскіх астравах ён быў першым з расіянаў, першым на нікому з еўрапейцаў невядомай зямлі. Было ўсё гэта далёка няпроста — “каралі” вулканічных Курыльскіх астравоў паміж расійскай Камчаткай і японскім Хакайда расцягнуліся на 1200 кіламетраў. І ўся гэтая тэрыторыя, плошчай больш за 15 тысяч квадратных кіламетраў не была адзінай, а складалася з 30 значных і мноства дробных астравоў. Тут і зараз частыя землятрусны, са 100 вулканаў 38 дзеючыя. Рэльеф астравоў, выключачы самы паўночны і раўнінны Шумшу, гарысты, з вышынямі больш за 1000 метраў (максимальная вышыня на востраве Атласава — 2300 метраў). Клімат тут мусонны, вельмі халодны для гэтых шырот. Сярэдняя тэмпература ў жніўні не перавышае 10 градусаў вышэй нуля. Без сумнення, гэта самы цяжкі ўчастак для землепраходцаў.

Народ не забыў адважнага ліцвіна: імем Івана Казырэўскага на Курылах названы мыс і адзін з вулканаў, ёсць пасёлак Казырэўск на Камчатцы. На ўсе часы ў гэтых назвах захаваецца светлая памяць аб гэтым чалавеку. Ён адкрыў Курыльскія астравы і далучыў іх да Расійскай дзяржавы. Яго падзвіжніцтва сцвярджае на ўсе часы: законны спадкамец Курыльскіх астравоў — Расія. Яго памятае Расія, яго памятае Беларусь!

В. А. ЯРМОЛЕНКА,
доктар геаграфічных навук

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Заснавальнік газеты —
БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
УНІВЕРСІТЭТ

Газета зарэгістравана Дзяржаўным камітэтам Рэспублікі Беларусь па друку.
Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 149 ад 28 чэрвеня 1996 года.

Газета надрукавана ў выдавецкім
цэнтры Белдзяржуніверсітэта
220030, г. Мінск,
вул. Чырвонаармейская, 6
Ум. друк. арк. 1

Папнісана да друку ў 12.00

25 лістапада
Зак. 805.
Т. 1000 экз.

Адрас рэдакцыі:
220080, Мінск-80,
Універсітэцкі гарадок,
вул. Бабруйскай, 7,
паверх 4, пакой 411,
тэлефон 2206827.

Рэдактар Т. М. КАЗАК

Газета ўзнагароджана
Ганаровай граматай
Вярхоўнага Савета БССР

Камп'ютарная вёрстка
Вольгі Сірыч